

УДК 378. 14:378

**CONDITIONS OF INCREASING PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL
COMMUNICATION OF FUTURE TEACHERS IN MUSIC LESSONS
УМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ
МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ НА УРОКАХ МУЗИКИ**

Каікова М. / Кайкова М.М.*teacher /викладач***Savranska O. / Савранська О.М.***teacher /викладач*

*Municipal Institution" Uman Taras Shevchenko Professional College of
Education and Humanities of Cherkasy Regional Council" 33, Nebesna Sotnia, 20300*

*КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім.Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради» вул. Небесної сотні, 33, 20300*

Анотація. У статті виділено аксіоматичні фактори спілкування. Визначено функції педагогічного спілкування. Представлено класифікацію стиля ставлення викладача до студентів. Успішність та ефективність педагогічного спілкування майбутнього вчителя музики залежить від умов, які забезпечують оптимальність у сфері взаємин. Запропоновано перелік комунікативних вмінь майбутнього вчителя музики, які умовно розміщені у певних блоках.

Ключові слова: професійно-педагогічного спілкування, майбутніх вчителів музики.

Вступ.

Спілкування – одна із найважливіших умов об'єднання викладачів та здобувачів освіти для спільної діяльності при навчанні і вихованні майбутніх вчителів музики. Педагогічне спілкування має бути особистісно орієнтованим, діалогічним, здійснюватися на суб'єкт-суб'єктивному рівні. Запорукою продуктивного спілкування педагога є його спрямованість на студента, професійне володіння комунікативною поведінкою, уміння долати комунікативні бар'єри та ускладнення. Ряд психолого-педагогічних досліджень з цієї проблеми свідчать, що значна частина педагогічних труднощів обумовлена не стільки недоліками наукової і методичної підготовки вчителів, скільки деформацією сфери професійно-педагогічного спілкування.

Спілкування є предметом інтенсивних розробок О. Бодальова, П. Петровської, Т. Яценко та інших психологів, які розробляють проблеми спілкування сьогодні.

Основний текст.

Через складність і ємність феномена спілкування тлумачення цього поняття залежить від вихідних теоретичних і критеріальних основ. В найбільш загальному вигляді спілкування виступає як форма життєдіяльності [1].

Спілкування:

- складний, багатоплановий процес установаження та розвитку контактів між людьми, який породжується потребами в спільній діяльності;
- містить у собі обмін інформацією;
- виробляє єдину стратегію взаємодії;
- сприяє розумінню партнера у спілкуванні.

Взаємини, зокрема у навчальному процесі, мають будуватися на суб'єкт-суб'єктній основі, коли обидва учасники взаємодії спілкуються на рівних, як особистості, як рівноправні партнери процесу спілкування. При дотриманні цієї умови встановлюється не міжрольовий контакт викладач-студент, а міжособистісний зв'язок, у результаті якого виникає діалог, що сприяє більшій сприйнятливості і відкритості учасників спілкування. Створюється оптимальна база для позитивних змін у пізнавальній, емоційній, поведінковій сферах суб'єктів, що спілкуються. Але перехід від директивно-імперативного до демократичного, рівноправного способу спілкування, від монологічного – до діалогічного спілкування ніколи не відбудеться, якщо до нього не готові обидві сторони, що беруть участь у спілкуванні. Щоб такий вид спілкування став реальністю, необхідна сформованість гуманістичної за своїм характером психологічної властивості особистості, що виявляються у спілкуванні. як у педагога, так і у студента. Ці властивості відображають набутий досвід спілкування особистості викладача із студентами. Необхідно кожному учаснику спілкування виробляти культуру спілкування і формувати позитивний досвід, вміння бачити у людині вищу цінність, а у співрозмовникові – особистість, настільки ж вагому, як і він сам. Оптимальність професійно-педагогічного спілкування залежить від педагога, від рівня його педагогічної майстерності і комунікативної культури. Для встановлення позитивних взаємин із студентами викладач має виявляти доброзичливість і повагу до кожного з учасників освітнього процесу, радіти успіхам та співпереживати за помилки студентів, вміти співчувати їм. Саме така взаємодія об'єктивна і буде сприяти гуманізації стосунків викладач-студент і навчання музики у цілому[2].

Професійно-педагогічне спілкування – це безпосередня форма прояву комунікації в освітньому процесі між педагогом і студентами, яка спрямована на формування і розвиток особистості студента, спільне вирішення різноманітних педагогічних завдань, створення умов для реалізації творчих здібностей та сприяння самоактуалізації [3].

Оптимальним вважається таке спілкування педагога із студентами у процесі навчання музики, яке створює найбільш сприятливі умови для розвитку позитивної мотивації у навчальній діяльності, для соціально-психологічного розвитку студента, забезпечує сприятливий емоційний клімат у всіх сферах діяльності, ефективне керівництво соціально-психологічними процесами у студентському колективі і дає змогу максимально використовувати особистісні якості студентів.

Професійно-педагогічне спілкування виступає як взаємообумовлений процес проведення інтерактивних ігор на уроках музики. Якщо для педагога спілкування є передусім видом професійної діяльності, то для студента – це вид майбутньої професійної діяльності.

Виділяють аксіоматичні *фактори спілкування*:

- інтеціональність (наявність конкретної мети та специфічних мотивів);
- результативність (міра збігання досягнутого результату з означеною метою);
- нормативність (необхідність соціально-психологічного контролю за перебігом і результатами акту спілкування).

Можна виділити умовні категорії спілкування: діяльність, взаємодія, взаємостосунки, суспільні стосунки, самооцінка[2].

Професійно-педагогічне спілкування виконує *функції*:

- ✓ взаємопізнання;
- ✓ обмін думками, почуттями та інформацією;
- ✓ організація і здійснення різноманітних виховних заходів;
- ✓ самовираження, самовизначення і самоутвердження учасників цього процесу [1].

М. Березовій та Я. Коломінський класифікували *стилі ставлення* викладача до студентів на п'ять типів:

- 1) активно-позитивний;
- 2) ситуаційний;
- 3) пасивно-позитивний;

4) пасивно-негативний;

5) активно-негативний.

Професійно-педагогічному спілкуванню характерні:

- пізнання особистості;
- обмін інформацією;
- організація діяльності;
- обмін ролями;
- співпереживання;
- самоутвердження;
- регулювання спільної діяльності;
- спонукання особистості до дії та взаємодії.

М.Дубінка пропонує цикл вправ професійно-педагогічного спілкування спрямованих на:

- практичне оволодіння процедурою і технологією педагогічної комунікації на основі відпрацьовування найважливіших її елементів;
- цілісна дія – спілкування у заданій педагогічній ситуації на основі всієї структури діяльності педагога.

Педагогічний тренінг, що включає у себе навчання спілкування у типових ситуаціях відповідно до конкретних умов педагогічної діяльності в студентському колективі, розвиток педагогічної уяви, інтуїції, навичок імпровізації, постановки і вирішення комунікативних завдань. До нього належать різноманітні завдання, включаючи спеціально інсценовані педагогічні завдання [2].

Для успішності й ефективності професійно-педагогічного спілкування майбутній вчитель музики має зважати на умови, які забезпечують оптимальність у сфері взаємин:

- має володіти психолого-педагогічними якостями і вміннями;
- високий рівень тактовності.
- мова погляду;
- емоційне забарвлення;
- мова очей.

В. Бойченко подає перелік комунікативних вмінь майбутнього вчителя, які умовно розміщені у певних блоках:

Проектування педагогічного спілкування:

- композиційна побудова змісту спілкування;
- створення творчого самопочуття.

Організація педагогічного спілкування:

- само презентація;
- володіння професійно-педагогічною увагою;
- орієнтація в ситуації спілкування;
- встановлення і підтримка зворотного зв'язку у спілкування;
- встановлення професійно-педагогічного контакту.

Регулювання педагогічного спілкування:

- мовленнєве і не мовленнєве спілкування;
- соціальна перцепція;
- використання пристосувань.

Отже, знання компонентів ефективної комунікації є фундаментом мистецтва спілкування. Творчість спілкування є запорукою професійного успіху і обумовлено розвитком у майбутнього вчителя музики комплексу умінь:

- управляти своєю поведінкою, своїми почуттями;
- спостерігати, переключати увагу;
- розуміти і враховувати душевний стан вихованців, мотиви їхніх дій, вчинків, оцінок;
- вміння читати по обличчю;
- подавати себе у спілкуванні з іншими;
- встановлювати мовний і немовний контакти з учнями.

Саме тому мистецтву спілкування майбутньому вчителю музики треба вчитися.

Висновки.

Професійно-педагогічне спілкування вимагає від майбутнього вчителя музики:

- ✓ спеціальної підготовки, педагогічної мудрості в організації взаємин з учнями, батьками, колегами в різних сферах освітнього процесу;
- ✓ вміння оперативно і правильно орієнтуватися у мінливих умовах спілкування, знаходити відповідні комунікативні засоби, які відповідали б його індивідуальності, ситуації спілкування та індивідуальним особливостям учня, постійно відчувати і підтримувати зворотний зв'язок у спілкуванні;

- ✓ високої культури, яка засвідчує вміння педагога реалізовувати власні можливості у спілкуванні з іншими людьми, здатність сприймати, розуміти, засвоювати, передавати зміст думок і почуттів, прагнень у процесі навчання і виховання.

Література:

1. Волкова П. Професійно-педагогічна комунікація: Навчальний посібник – К.:ВЦ «Академія», 2006. – 256 с.
2. Бойченко В.В. Теоретико-практичні аспекти підготовки майбутнього вчителя до педагогічного спілкування. Науковий часопис національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова, серія 16, творча особистість вчителя: проблеми, теорії і практики., випуск 7 (17).
3. Шапар В.Б. Психологічний тлумачний словник – Х.: Прапор, 2004. – 640с.

Literature:

1. Volkova P. Professional and pedagogical communication: Textbook - K .: VC "Academy", 2006. - 256 p.
2. Boychenko VV Theoretical and practical aspects of preparing a future teacher for pedagogical communication. Scientific Journal of the National Pedagogical University. MPDragomanova, series 16, creative personality of the teacher: problems, theories and practices., Issue 7 (17).
3. Shapar VB Psychological Interpretive Dictionary - H .: Flag, 2004. - 640p.

Abstract. The article highlights axiomatic factors of communication. The functions of pedagogical communication are determined. The classification of the teacher's attitude to students is presented. The success and effectiveness of pedagogical communication of the future music teacher depends on the conditions that ensure optimality in the field of relationships. The list of communicative skills of the future music teacher, which are conditionally placed in certain blocks, is offered.

Key words: professional and pedagogical communication, future music teachers.